

Wójcicka, Marta

"Tradycja dla współczesności. Ciągłość i zmiana", t. 1 : "Tradycja : wartości i przemiany", t. 2 : "Tradycja w tekstach kultury", red. Jan Adamowski, Józef Styk, Lublin 2009 : [recenzja]

Etnolingwistyka 21, 368-369

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Kazimiera Pastusiak, *Pogranicze polsko-białorusko-ukraińskie w świetle danych językowych i etnograficznych na podstawie nazw roślin*, Warszawa: Slawistyczny Ośrodek Wydawniczy, 2007, 423 s.

Analiza nazw roślin, interpretowanych na tle etnograficznym, a więc w kontekście wierzeń, obzędów i praktyk, daje w efekcie obraz pogłębiony, w którym język i kultura stanowią nierozdzielalną całość. Książka jest próbą ukazania wyobrażeń roślin i ich specyficznego funkcjonowania w kulturze ludowej. Ma charakter słownikowy. Autorka wyróżnia trzy grupy roślin: drzewa i krzewy, rośliny uprawne i rośliny lecznicze (dziko rosnące). Każdą z nich opatruje ogólnym komentarzem, dotyczącym nazw roślin i ich obrazu kulturowego..

W każdej części znajdują się szczegółowe charakterystyki poszczególnych przedstawicieli danej grupy, np. wśród drzew opisuje kolejno bez, brzozę, dąb, jarzębinę itp. Pojedyncze hasło otwiera część nazewnicza – autorka zestawia nazwy rośliny, objaśnia ich pochodzenie i wskazuje na podstawę onomazjologiczną; drugą część stanowi komentarz kulturowy, czyli opis wierzeń na temat danej rośliny oraz jej zastosowania w praktykach gospodarskich, leczniczych, magicznych i obrzędowych.

Pogłębiona analiza nazw roślin ma jeszcze inny cel. Autorka za podstawę materiałową przyjmuje nazwy roślin oraz wierzenia i praktyki z terenów wschodniego pogranicza – polsko-ukraińsko-białoruskiego. Stąd ujęta szeroko problematyka nazw roślin zostaje usytuowana na konkretnym, a zarazem szerokim i poznawczo inspirującym tle kulturowym; zaś pogranicze jawi się w kolejnej odsłonie.

EP

Tradycja dla współczesności. Ciągłość i zmiana, red. Jan Adamowski, Józef Styk, Lublin: Wyd. UMCS, 2009, t. 1, *Tradycja: wartości i przemiany*, 220 s., t. 2, *Tradycja w tekstach kultury*, 202 s.

Dwutomowa praca zbiorowa jest pokłosiem ogólnopolskiej konferencji naukowej „Tradycja dla współczesności. Ciągłość i zmiana”, zorganizowanej w maju 2007 roku w Baranowie Sandomierskim. Przedstawia różne aspekty tradycji i jej wielorakie wpływy na współczesność.

Tom pierwszy składa się z czterech części: *O różnym pojmowaniu tradycji*, *Tradycja a systemy wartości i norm*, *Przemiany tradycji* oraz *Tradycja a tożsamość*. Tradycja jest w nim ujmowana od strony teoretyczno-kulturowej (artykuły: A. Gomóły, J. Styka, E. Kosowskiej, J. Janiszewskiej) oraz w odniesieniu do współczesnych teorii społecznych (G. Studnicki, M. Wieruszewska). Przedmiotem oglądu stały się też współczesne funkcje kultury tradycyjnej (J. Adamowski). W drugiej części przedmiotem refleksji uczyniono m.in. wartości rodzinne (U. Kusio), plany życiowe młodzieży wiejskiej (E. Michałowska), podstawy etosu pracy przedsiębiorców (J. Jezior) oraz anomie w życiu mieszkańców wsi (K. Szafranec). Duża grupa artykułów dotyczy zjawiska przemian: tradycji romantycznych (B. Płonka-Syroka), życia góralskiej subkultury etnicznej w Ameryce (A. Brzozowska-Krajka) i migrantów (I. Bukraba-Rylska). W części tej znajdują się także artykuły omawiające polską transformację ustrojową (A. Kolasa-Nowak) oraz rolę pamięci historycznej w kulturze ponowoczesnej (A. Radomski). Ostatnia część tego tomu dotyczy roli tradycji w kształtowaniu się tożsamości społecznej (I. Machaj) i kulturowej mieszkańców wsi (Z. Seręga, M. Dziekanowska) oraz tożsamości nietradycyjnych (R. Bomba).

Tom drugi składa się z pięciu części: *Tradycja a kultury narodowe*, *Tradycja a sacrum*, *Tradycja a język*, *Tradycja w obrzędowości* oraz *Tradycja w sztuce*. W części pierwszej zaprezentowano rolę tradycji w kulturze mniejszości religijnych (muzułmańskich – B. Abdallah) i etnicznych (kulturze romskiej – M. Głowacka-Grajper), w tradycji Spisza (H. Grochola-Szczepanek) i Bukowiń-

czyków (M. Pokrzyńska), a także miejsce tradycji narodowej w myśli kardynała Stefana Wyszyńskiego (Z. Trzaskowski). Część druga zawiera artykuły dotyczące tradycji biblijnej (K. Termińska) oraz zachowań niewerbalnych w Kościele (A. Szybowska). Część czwarta obejmuje m.in. artykuły na temat językowego i kulturowego konstruowania tradycji (J. Kajfosz), trwania i przemijania w języku i obyczajowości wiejskiej (H. Pelc) oraz w tradycji leksykalnej (M. Pastuchowa). W części tej zamieszczono również teksty dotyczące współczesnych gatunków folkloru (M. Wójcicka) oraz życzeń świątecznych (G. Żuk). W części czwartej przedstawiono kulturowy obraz choinki (K. Smyk) oraz warianty tradycyjnego modelu wesela (M. Tymochowicz). Część ostatnia dotyczy roli tradycji w wybranych dziedzinach sztuki: w teatrze (P. Dahlig, A. Tytkowska), muzyce (J. Sęszewski, T. Rokosz) i kolekcjach prywatnych (R. Tańczuk).

MW

„Postscriptum Polonistyczne”, nr 1(1) / 2008, red. naczelny Romuald Cudak, red. numeru Jolanta Tambor, Katowice: Wydawnictwo „Gnome”, s. 251.

Pismo jest drugą edycją półrocznika „Postscriptum”, który ukazywał się w latach 1992–2006. Podobnie jak wcześniejszy periodyk poświęcone zostało zagadnieniom związanym z nauczaniem kultury polskiej i języka polskiego jako obcego. Jak podkreślają redaktorzy, czasopismo ma na celu nie tylko prezentowanie zagadnień glottodydaktycznych, ale także poszerzanie wiedzy z zakresu kultury polskiej i języka polskiego. Do współpracy zapraszani są polscy i zagraniczni poloniści.

Pierwszy numer czasopisma ma charakter tematyczny i dotyczy stereotypów. Publikowane artykuły zostały ułożone w cztery działy. W pierwszym prezentowane są ogólne zagadnienia dotyczące stereotypów, np. w tekście Grażyny Habrajskiej *Stereotyp w komunikacji*. W drugim znajdują się artykuły o polskim językowym obrazie świata, np. Jerzego Bartmińskiego *Polski stereotyp matki*. W kolejnych dwóch działach przedstawiono badania nad stereotypami narodowymi, tj. w jaki sposób Polacy są widziani np. w Niderlandach (Kris Van Heuckelom), na Ukrainie (Ałła Krawczuk, Jurij Silecki) oraz co sądzą o sobie i o nas np. Japończycy (Barbara Morcinek) czy Francuzi (Anna Synchronadzka-Demadre).

KP

„Przegląd Kulturoznawczy”, nr 1 (4) / 2008, koncepcja numeru Ewa Rewers, wydawca: Komitet Nauk o Kulturze Polskiej Akademii Nauk, 344 s.

Numer poświęcony jest związkowi pomiędzy kulturą i przestrzenią. Autorzy publikowanych prac starają się uchwycić zarówno fizyczny, materialny wymiar przestrzeni, jak również mentalny. Zwracają uwagę na nieustanną i niezmienną w czasie potrzebę ciągłego odróżniania się w sferze kultury, poprzez odkrywanie nowych form, funkcji i miejsc oraz różnorodne wypełnianie przestrzeni, w której żyjemy. Szczegółne role pełnią tutaj różne dziedziny artystycznej aktywności, jak chociażby: fotografia, architektura, literatura, film, teatr, sztuki ulicy.

Część pierwszą tomu, pt. *W kręgu idei*, wypełniają teksty dotyczące aksjologicznego wymiaru przestrzeni kulturowych, od tych wzniosłych po „przestrzenne rupieciarstwo”, od globalnych po lokalne. Znalazły się tutaj przekłady prac takich autorów jak: Igor Jewłampijew, Rem Koolhaas, Peter Sloterdijk, a także prace: Adama Nobisa o przestrzeni w kontekście globalizacji i wielokulturowości, Aleksandry Kunce *O gęstości miejsca*, na podstawie *Podróży z Herodotem* R. Kapuścińskiego.

W części drugiej, zatytułowanej *Pejzaże kultury*, przedstawiono pejzaże miast w odniesieniu do różnych strategii artystycznych: miasta bezładne i puste, miasta zmysłów, miasta – „dzieła sztuki”. Przybliżone i opisane zostały także różne formy sztuki, realizujące się w obrębie miasta, jak chociażby graffiti czy street-art.